

Twee lege Poolse graven in Sint Michielsgestel?

Probleemstelling

Op 19 september 1944 was een Engelse glider (zweefvliegtuig) met krijtnummer 126 (tijdelijk) vanuit Engeland op weg naar landingszone LZ-Z bij Oosterbeek. Het toestel werd gevlogen door de Engelse glider pilots staff sergeant Ronald Osborne en sergeant Norman Whitehouse.

De lading bestond uit: 1 jeep, 1 anti-tank geschut en de stuksbediening bestaande uit twee Poolse militairen namelijk kan. Kazimierz Nowak en sierż. Piotr Paweł Maślorz. Door een voltreffer van Duitse Flak werd de staart van de glider er af geschoten. Daarna crashte het toestel in een akker bij St. Michielsgestel. De vier inzittenden kwamen om het leven.

De twee Engelse piloten liggen nog steeds begraven in St. Michielsgestel maar de graven van de twee Poolse artilleristen werden overgebracht naar Oosterbeek. Toch liggen er in St. Michielsgestel nog steeds twee Onbekende Poolse airbornes begraven waarvan in de geallieerde administratie niets is te vinden.

De beheerder van de graven, de Common Wealth War Graves Commission, is destijds tewerk gegaan op gegevens die werden verstrekt door de gemeente St. Michielsgestel maar deze gemeente en ook de Commission wensen niet verder op deze kwestie in te gaan. Vandaar deze analyse:

Horsa glider getrokken door Halifax bommenwerper.

Bron: <http://www.flightsim.com/>

Deze analyse begint met het vergelijken van de gegevens uit geallieerde bronnen, die door de zeer deskundige Arie-Jan van Hees werden verzameld. Hij schreef over de rol van de gliders ook een boek met de titel "TUGS AND GLIDERS TO ARNHEM". In dit boek vinden we:

"Op 19 september 1944 steeg om 12.10 uur vanaf de vliegbasis Tarrant Rushton een Halifax-Horsa combinatie op met "Chalk Number 126". De Halifax was LL305 van 644 Squadron, met romPCODE 2P-A. Bestemming Z ten westen van Wolfsheze. De piloot van de Halifax was Pilot Officer McConville.

De piloten van het Horsa zweefvliegtuig waren de Engelse staff sergeant Ronald Osborne en sergeant Norman Whitehouse. Beiden waren van het A-Squadron, the Glider Pilot Regiment.

De lading van de Horsa bestond uit een jeep en een 6 pponder anti-tank kanon en twee Poolse kanonniers van no.1 Troop, Anti -Tank Battery, 1st Independent Polish Parachute Brigade Group. Hun namen waren sierż. Piotr Paweł Maslorz en kan. Kazimierz Nowak".

Wat er gebeurde, vinden we terug in het Operations Record Book van 644 Squadron:

"The tail of the glider was shot away by flak at target RV and went out of control and dived to the ground. P/O McConville dived his AC with the glider to try and hold its nose up but the rope broke and glider went straight in. P/O McConville returned to base safely".

Duidelijke taal

Dat is dus duidelijke taal. Twee Engelsen en twee Polen verloren het leven bij de crash van hun glider. Op onderstaand overzicht is te zien hoe de belading van deze Horsa er uit zag. Dit om aan te tonen dat er maar twee Polen in zaten. Geen vier zoals werd geopperd.

C/N	Stirling Serial No.	Pilot	Time Comb Up	Approx. Time Premature Release	Time Tug Down	Location of Premature Glider Landing	Load	Cause Of Premature Landing
133	LL406	F/L Lee 298 Squadron	1213	1400	1530	Oostende Bredene (B)	1 jeep + 6-pr A-Tk gun, 2 troops 1 Polish Para Bde	Tow rope broke.
903	LL328	F/O Blake 644 Squadron	1215	1415	1530	Gent Zomergem (B)	17-pr A-Tk gun, Morris 30 cwt. 7 troops (F-Troop) 2 A/L A-Tk Bty	Tow rope or coupling broke as tug climbed above cloud.
130	LL344	F/L Tomkins 644 Squadron	1210	1456	1655	Oud Turnhout (B)	1 jeep + 6-pr A-Tk gun, 2 troops 1 Polish Para Bde	Tow rope severed by flak.
126	LL305	P/O McConville 644 Squadron	1210	1503	1715	St. Michielsgestel (NL)	1 jeep + 6-Pr A-Tk gun, 2 troops 1 Polish Para Bde	Tail shot off. Glider crashed.

Kpt. Jan Jozef LORYS

Deze raadselachtige zaak is ook voorgelegd aan de helaas inmiddels overleden kapitein Jan Lorys. Hij sprong als stafofficier ook met de Poolse Para Brigade tijdens de Operatie Market Garden.

Later heeft hij in de oud-strijdersorganisatie van de Poolse Para's belangrijk werk gedaan maar hij deed ook veel historisch onderzoek naar gesneuvelde en vermiste Poolse para's.

Hij kon geen enkel aanknopingspunt vinden voor de twee onbekende para's in St. Michielsgestel.

sierż. Maślorz Piotr Paweł

kan. Nowak Kazimier

De rol van de gemeente St. Michielsgestel

Na het bestuderen van de geschreven bronnen, die in geallieerde archieven zijn gevonden, gaan we de documenten, die destijds door de Gemeente St. Michielsgestel gemaakt, onder de loep nemen.

Te beginnen met een verslag dat gedateerd is op 20 september 1945. Het is niet bekend wie de schrijver was en ook niet voor wie het stuk bestemd was:

Op 19 September 1944 ongeveer 16.30 uur werd een Glider door het Duitse afweergeschut aangeschoten, welke Glider behoorde bij een groote groep transport ~~airborne~~ Airborne troops.

Deze Glider kreeg een voltreffer en stortte totaal vernield uiteen op het aardappelland ten Zuiden van de woning van H.v.d.Helm, E 212 te Sint Michiels Gestel.

Uit de resten der lichamelijke overblijfselen der bemanning kon worden opgemaakt, dat deze bemanning bestond uit Polen.

Op een der lijken werd gevonden "Soldier's Service and Pay Book" hetwelk het nummer heeft 12360/19/IWBr.

Naam: ~~Maslorz~~ Maslorz

Voornamen: Piotr, geboren 21-4-1907 te Katowice Polen.

Twee identiteitsplaatjes gemerkt Maslorz 1907 Piotr.

Verder 8 bescheiden; 1 briefkaart en 4 foto's, welke hierbij gaan in een enveloppe gemerkt 12360/19/IWBr Poland.

Op een ander lijk werd gevonden "Soldier's Service and Pay Book" nr. 30760/16/I.

Naam: Nowak, Voornamen: Kazimierz, geboren 18-2-1923, alsmede eenige andere papieren.

Voorts werden ter plaatse gevonden: twee identiteitsplaatjes gemerkt Osborn R.C.E. nr. 6398942.

Van andere lijken werden bijgaande linkermouw-distinctieven afgenomen, welke hierbij gaan in enveloppe gemerkt Poland Airborne.

Duitse soldaten, welke kort na het geval ter plaatse verschenen namen papieren mede en is niet nagegaan kunnen worden welke en hoeveel. Onder de wrakstukken in den grond liggen nog zeker twee lijken, doch gezien den oorlogstoestand is nog niet met de uitgraving daarvan kunnen worden begonnen.

Op 20 September 1944 zijn alle resten van lichaamsdeelen van de bemanning van bovengenoemde Glider om 18.00 uur op de R.K. begraafplaats ter aarde besteld, nadat eerst in de Parochiekerk een lijkdienst werd gehouden.

St. Michiels Gestel, 20 September 1945

Uit gedane opgravingen is gebleken, dat er geen lijken of resten van lichaamsdeelen ter plaatse nog aanwezig zijn.

Welke informatie kunnen we nu gebruiken uit dit rapport?

- In regel 7 wordt vastgesteld dat het Polen waren. Hetgeen dus niet klopte. Dit standpunt werd lang vast gehouden en het zal zeker mee gespeeld hebben in de verwarring die later ontstond.
- In regel 19 werd als gevolg van dit standpunt Osborn ook als Pool gezien. Wel werd er in een later opgestelde lijst bij deze naam met potlood een vraagteken gezet.
- In regel 22 staat "Van andere lijken" dat zou dus kunnen betekenen dat er buiten de drie met naam genoemde slachtoffers er nog meer lijken waren.
- In regel 27 werd gemeld dat er nog zeker twee lijken onder de wrakstukken lagen. Hoewel deze mededeling in de laatste twee regels weer ongedaan werd gemaakt, blijkt uit deze alinea een zekere verwarring.

Die zijn wel gevonden. Niet onder de glider maar onder het wrak van een Sterling bommenwerper die ook op 19 september 1944 bij St. Michielsgestel neerstortte.

Twee bemanningsleden van deze bommenwerper werden op 20 september begraven op de Nederlands Hervormde begraafplaats van St. Michielsgestel.

Het is niet bekend waarom de twee bemanningsleden, die later onder het wrak werden gevonden, in Mierlo werden begraven.

- In regel 30 vinden we dat "alle resten van lichaamsdelen begraven zijn". Deze omschrijving zou er op kunnen duiden dat de slachtoffers deerlijk verminkt waren. Helaas vermeldt het rapport niet hoeveel slachtoffers er werden begraven.

Samenvattend kunnen we vast stellen dat er over drie slachtoffers wordt gesproken, die geïdentificeerd werden maar over andere slachtoffers blijft het bij een vage mededeling.

Brief aan de Militair Commissaris te 's-Hertogenbosch

Het volgende document dat in het gemeente archief van St. Michielsgestel werd aangetroffen.

Er staat niet veel meer in dan in het bovenstaande verslag. Alleen is het van belang te constateren dat er op 13 maart 1945, dus zes maanden na de crashes nog geen verdere gegevens zijn te melden.

Aan
den Heer Militair Commissaris
in het District
's-HERTOGENBOSCH.
Papenhulst 4

Graven van
gesneuvelde geallieerde
militairen.

641

13 Maart 1945

Ter voldoening aan een desbetreffend verzoek tot mij gericht door den Commissaris der Koningin in zijn brief van 16 Februari 1945, doe ik U hieronder opgave van de zich in deze gemeente bevindende graven van gesneuvelde geallieerde militairen.

Op de R.K. begraafplaats:

2e veld links, het stoffelijk overschot van eenige leden van het luchtlandingsleger, omgekomen bij het neerstorten van een glider op 19 September 1944. Van deze militairen zijn gevonden:

Een soldier's Service and Pay Book no.12360/19/IWBr, ten name van Maslorz, Piotr, geboren 21-4-1907 te Katowice Polen.

een identiteitsplaatje: Maslorz 1907 Piotr.

Een soldier's Service and Pay Book tenname van Nowak, Kazimierz, geboren 18-2-1923;

een identiteitsplaatje gemerkt Osborn, R C E, nr.6398942.

Op de begraafplaats van de Ned.Hervormde gemeente, eerste veld links;

het stoffelijk overschot van eenige vliegeniers, gedood bij het neerstorten van een tweemotorig transportvliegtuig.

Van deze militairen zijn gevonden:

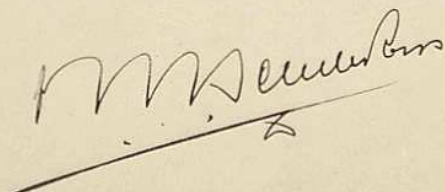
Een Airman's Pay Book ten name van:

Goeshott, Stanley Herbert, nr.655709 Fl sgt.

een identiteitskaart ten name van:

Jeffery, John Carford, nr.160108 Sgt.

DE TIJDELIJK BURGEMEESTER VAN ST.MICHIELS GESTEL.

Het Nederlandse Rode Kruis vroeg op 7 september 1945 inlichtingen:

v. d. w/D.

INFORMATIEBUREAU VAN
HET NEDERLANDSCHE ROODE KRUIS
~~CENTRAAL INFORMATIE- EN CORRESPONDENTIEBUREAU~~ — ~~MARKT 8, EINDHOVEN~~

No. 1058 G.D.

Bijlagen

Betreft:

'S-GRAVENHAGE, 7 September 1945

~~EINDHOVEN~~ BENOORDENHOUTSCHEWEG 7

Bij beantwoording dagtekening en nummer van dit schrijven aan te halen.

Aan den Heer Burgemeester

der Gemeente

St. Michielsgestel.

Per Uw schrijven d.d. 4 Juli l.l. betreffende graven van in Nederland gesneuvelde militairen, deelde U mij mede, dat op de R.K. begraafplaats te Uwent zijn ter aarde besteld de lijken van eenige leden van het geallieerde luchtlandingsleger, die zijn ogekomen bij het neerstorten van een glider op 19 September 1944.

2e klas links van Calvarieberg
Van deze militairen zijn er 3 geïdentificeerd, n.l. M a s l o r z N o w a k e n ^{2e klas} S b o r n.

Gaarne vernam ik van U hoeveel personen in totaal zijn gesneuveld evenals de juiste ligging van de graven op bovengenoemde begraafplaats, benevens de datum van begraven.

Eenzelfde opgave zag ik gaarne van U tegemoet van het onbekende aantal militairen, wat begraven is op de begraafplaats van de Nederlandsch Hervormde gemeente.

Van deze militairen, gedood bij het neerstorten van een tweemotorig transportvliegtuig, werden er 2 geïdentificeerd n.l. C o e s h o t t e n J e f f e r y.

Voor de te nemen moeite betuig ik U bij voorbaat mijn dank.

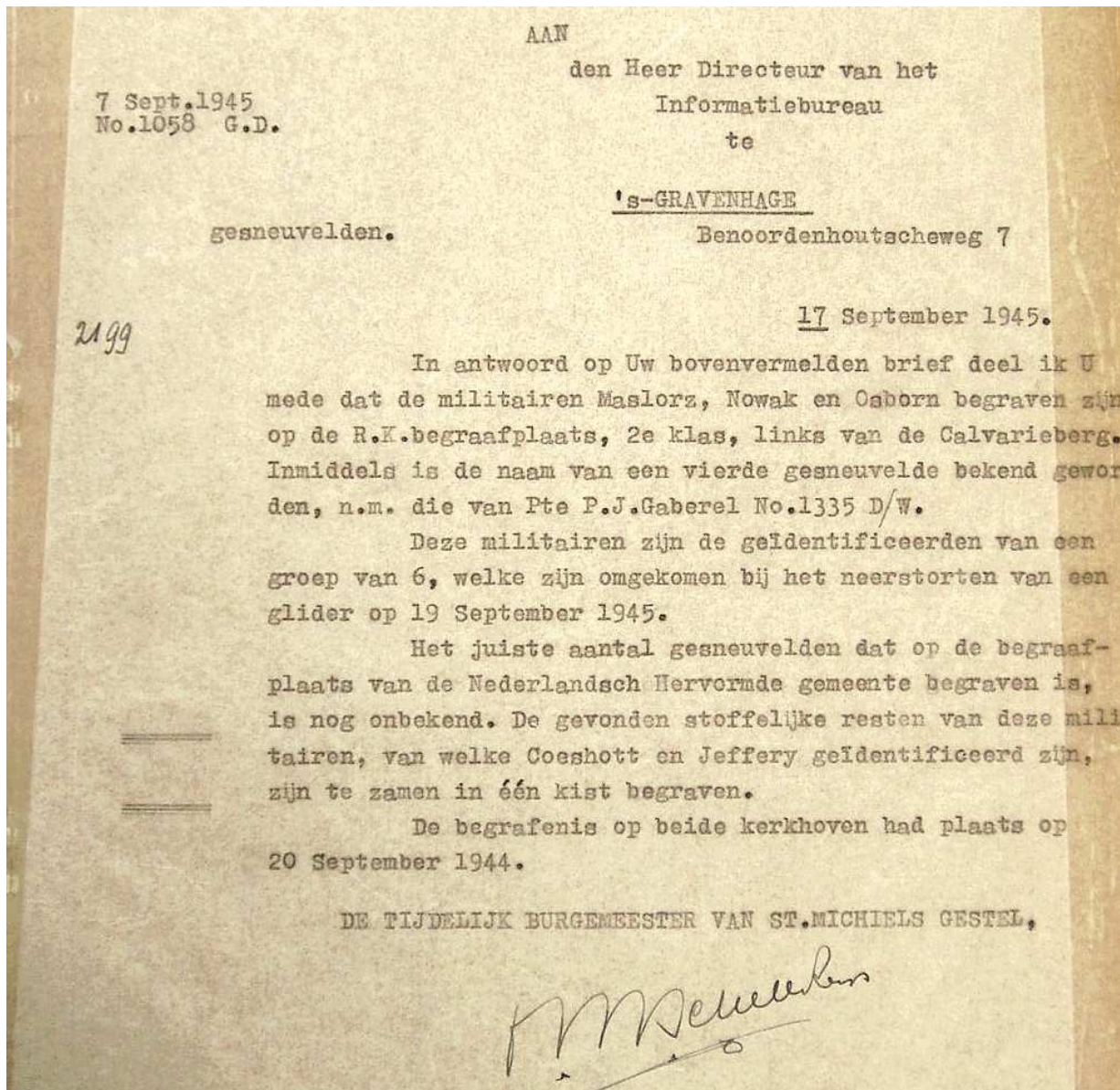
De fg. Directeur v/h Informatiebureau

(J. van de Vosse)

In deze brief is weinig belangrijks te vinden maar in de kantlijn ter hoogte van regels 6 en 7 staat met potlood een bijzondere aantekening namelijk:

2e klas
links van Calvarieberg
2 kisten
6 personen

Deze mededeling komt opnieuw terug in de volgende brief aan het Rode Kruis.

Raadsel

- De brief begint met het vinden van P.J. Gaberel die daarna als Pool begraven werd naast de drie eerder aanwezige graven van Maslorz, Nowak en Osborne. Daardoor was het plaatje voor de gemeente rond. Er zijn dus vier Polen gevonden!

Met het noemen van "zes lijken in twee kisten" daalt er een mist neer over deze zaak. Hoe die op te lossen?

Hieronder vindt U een kopie en een uitsnede van een lijst, die door de gemeente St. Michielsgestel werd opgesteld. Daarna volgt een analyse van hetgeen er op deze lijst te vinden is. De aantekeningen in potlood zijn van het grootse belang!

1	2	3	4	5	6	7	8	9
63	Eng.	Taylor, Pte T.W.	B.N.K.O.S:B.	14715526				St.M.Geste
64	Engelsch	Thomas, Pte. J.J.R	5th Dorset Regt	5735705				St.M.Geste
65	Engelsch	Thorne, Pte. S.	1st. East Lang's	14670453				St.M.Geste
66	Engelsch	Tipping, Fus. F.T.	R.W.F.	14442253				St.M.Geste
67	Engelsch	Trylor, Cpl. C.	15/19 Hussars R.A.C.	861079				St.M.Geste
68	Engelsch	Wall, Mne J.	Royal Marines	PLY/X105968				St.M.Geste
69	Engelsch	Weigh, Fus R.	R.S. Fus	14443393				St.M.Geste
70	Engelsch	Wigmore, Pte T.	5 Wilt's Regt.	14427844				St.M.Geste
71	Engelsch	Wilson, F.	1 R.H.R.	14425209				St.M.Geste
72	Engelsch	Wilson, Pte P.	5th Gam. High'r	2935599				St.M.Geste
73	Engelsch	Wilson, T.J.	Royal Marines	P.O./X4267				St.M.Geste
74	Engelsch	Withers, Sgt. R.G.	86 Fd. Regt. R.A.	896717				St.M.Geste
75	Engelsch	Yayro, C.A. J-I/C PL.	2 B.N.E Yorks Regt.	6142657				St.M.Geste
76	Engelsch	Onbekende soldaat						St.M.Geste
77	Engelsch	Onbekende soldaat						St.M.Geste
78	Pool	Filipczyk, Pte N.	1 Arm. Div.	42916				St.M.Geste
79	Pool	Maslorz, Piotr	Luchtlandingsleger	12360/19/ I W.Br. (paybook)		21-4- 1907	Katowice Polen	St.M.Geste
80	Pool	Nowak, Kasimierz	Luchtlandingsleger			18-2- 1923		St.M.Geste
81	Pool?	Osborn,	Luchtlandingsleger	RCE 6398942				St.M.Geste
82	Pool	Zajac, Cpl. Jan	L.A.A. Regt.	V 3632				St.M.Geste
83	Pool	Onbekende soldaat	Luchtlandingsleger					St.M.Geste
84	Pool	Onbekende soldaat	Luchtlandingsleger					St.M.Geste
85	Ned.	Romy Smit	Pr. Irene Brigade					St.M.Geste
86	Duitsch	Bartnik, W. Gefr.		335.01				St.M.Geste
87	Duitsch	Benker, A.	9477/6/LNE/IG N/Regt/F.					St.M.Geste
88	Duitsch	O.B.Bohm R.		253271/44				St.M.Geste
89	Duitsch	Eekemaat Borne				1926		St.M.Geste
90	Duitsch	Eith, Obergefreiter Karl				16-4- 1923		St.M.Geste
91	Duitsch	Felkel, H.	1683/16E/Komp LN/Regt/O.B.SL.					St.M.Geste
92	Duitsch	Fostert E	6/Jr. 2-84					St.M.Geste
93	Duitsch	Groffy, H.	1062 Inf, Regt. 40 Div					St.M.Geste
94	Duitsch	Haase, F. U/Off.	1 Zug. FL.A. MG. Res. Komp.					St.M.Geste
95	Duitsch	Hilberger, T.	277 B.J.Pz. Abw E kp. 9 V.W.F.Z					St.M.Geste
96	Duitsch	Jahn V. O/Off.						St.M.Geste
97	Duitsch	Kienderait, R.	A/B Regt 9	7268				St.M.Geste
98	Duitsch	Kohn, Walter				4-5- 1926		St.M.Geste
99	Duitsch	Kotr, Fl. H.E.	15/XI ?					St.M.Geste

Uitsnede van voorgaande lijst.

78	Pool	Filipczyk, Pte N.	1	1 Arm. Div.	42910
79	Pool	Maslorz, Piotr	1	Luchtlandingsleger	12360/1
80	Pool	Nowak, Kasimierz	2	Luchtlandingsleger	I W.Br. (paybook)
81	Pool?	Osborn,	3	Luchtlandingsleger	RCE 639
82	Pool	Zajac, Cpl. Jan		L.A.A. Regt.	V 3632
83	Pool	Onbekende soldaat	4	Luchtlandingsleger	
84	Pool	Onbekende soldaat	5	Luchtlandingsleger	
85	Ned.	Rommy Smit		Pr. Irene Brigade	
86	Duitsch	Bartnik, W. Gefr.			335.01
87	Duitsch	Benker, A.		9477/6/LNE/LG N/Regt/F.	

Analyse:

Kijken we eerst naar de getypte teksten:

- P. Gaberel komt daar nog niet in voor. Dat betekent dat de lijst vóór september 1945 is gemaakt.
Zie brief d.d. 17 september 1945
- Osborn wordt nog steeds als Pool beschreven.
- Er staan dus vijf Polen op.

Vervolgens bekijken we de met potlood gemaakte opmerkingen:

- Bij P. Maslorz en K. Nowak staat naast een accolade "herbegraven".
Dat slaat dus op de overbrenging van beiden naar de Airborne Cemetery in Oosterbeek. Dat klopt dus met de feiten.
- Bij Osborn is een vraagteken gezet. Misschien is toen geleidelijk aan duidelijk geworden dat er iets niet klopte!

- Maar bij 83 en 84 staat naast een accolade een zeer belangrijke opmerking namelijk "**weg**". Dat is de sleutel tot de vraag waar we mee begonnen zijn. Helaas is er in St. Michielsgestel geen nieuwere lijst gevonden waar deze veranderingen op voor zouden kunnen komen.

Nieuwe situatie

Daarna ontstond er een nieuwe situatie waarvan echter niets op papier terug te vinden valt maar onderstaande foto is daar het bewijs van.

Er zijn twee nieuwe zerken verschenen met als opschrift:

A SOLDIER
OF THE
1939-1945
War

POLISH ARMY
AIRBORNE
19 TH SEPTEMBER 1944

- Er is al eerder in dit stuk vermeld dat onduidelijk is waar deze twee onbekenden vandaan kwamen.

- Vervolgens kreeg glider pilot R.E. Osborn zijn status terug.
- De zerk van P. Gaberel staat er nog steeds. Dat zou zo blijven tot 1994.

P.J. Gaberel

In het blad van de Studie Groep Luchtoorlog schreef Jan Hey het volgende:

In 1994 werd eindelijk het raadsel opgelost dat op het kerkhof in St. Michielsgestel zichtbaar was. Hier bevond zich een collectief graf voor vier militairen n.l. de gliderpilot staff sergeant R.E. Osborn, twee Onbekende Poolse Airbornes en Private P.J. Gaberel (1335 Polish Army).

Zij allen sneuvelden op 19 september 1944. Onderzoek had al eerder uitgewezen dat bij de desbetreffende glidercrash vier geallieerde soldaten om het leven waren gekomen: S/Sgt Osborn en zijn co-piloot Sergeant Norman K. Whitehouse en de Polen Sergeant Piotr P. Maslorz en Gunner Kazimierz Nowak, beiden van de Poolse Parachutistenbrigade. De laatsten werden echter al kort na het einde van de Tweede Wereldoorlog in Oosterbeek herbegraven (op 33.A.8. en 33.A.9.)

De naam Gaberel kwam nergens voor in de Poolse militaire archieven terwijl Whitehouse als vermist gold. Op een goede dag kwam een briefje van de burgemeester van St. Michielsgestel op tafel, geschreven op 15 februari 1945 en gericht aan Canadian Army Overseas.

Hierin werd bevestigd dat zes weken na de crash in de buurt van het wrak van het zweefvliegtuig een 'dog tag' (identiteitsplaatje) was gevonden van Gaberel (legernummer M/1335) waarvan vermoed werd dat hij het vierde slachtoffer was. Het nummer is typisch Canadees en plaatste de aanwezige grafsteen in een geheel ander daglicht. Het Departement of Veterans Affairs in Canada berichtte mij kort daarop dat Gaberel inderdaad in het Canadese leger had gediend en dat hij op 7 Juli 1945 werd gedemobiliseerd. Hij kwam om het leven in 'a construction accident' in Fort McMurray, Alberta op 1 november 1970.

Hij moet dus medio november bij de neergestorte glider zijn geweest en daar zijn identificatieplaatje hebben verloren. Men kan slechts concluderen dat zowel de Britse als de Canadese legerautoriteiten uitermate kritiekloos hebben aangenomen dat het plaatje toebehoorde aan een inzittende van de glider.

(toevoeging A. v. A.: P. Gaberel was als sapper van de Royal Canadian Engineers betrokken bij het veilig stellen van munitie, die in de glider vervoerd werd.)

Daar de piloten van de glider de Britse nationaliteit hadden, en Mazlorz en Nowak de Poolse, heeft men Gaberel ook maar als Pool bestempeld zonder daarover de Poolse Parachutisten Brigade te consulteren.

De in het graf liggende militair kon dus niemand anders zijn dan Sgt. Whitehouse, hetgeen na verificatie in Engeland werd bevestigd. Inmiddels is de nieuwe steen geplaatst.

Door een dubbeltelling in de documenten van de Gemeente St. Michielsgestel zijn vier in plaats van twee Poolse slachtoffers geregistreerd. De Commission besloot om de vier zerken voor de twee onbekende Poolse Airbornes te laten staan maar het is zonder meer duidelijk dat in die omgeving verder geen (zweef) viegtuigen met Poolse soldaten verloren gegaan zijn.

(toevoeging A.v.A.: De Commonwealth War Graves Commission spartelde tegen en liet weten dat ze het zomaar wilde laten. Waarop Jan Hey echt zijn tanden moest laten zien voordat ze in beweging kwamen)

Foto: Frans Ammerlaan

Huidige situatie: De zerk van P. Gaberel werd vervangen door een nieuw exemplaar voor glider pilot sgt. Whitehouse

Nog een merkwaardig feit

Na alle perikelen nog een merkwaardig feit.

De Commonwealth War Graves Commission gebruikt altijd voor elke nationaliteit een andere zerk.

De vorm van de zerk van Poolse gesneuvelden is puntvormig zoals op de foto ook te zien is.

Waarom is in St. Michielsgestel deze vorm niet gebruikt?

Dit embleem werd aan Poolse parachutisten uitgereikt als ze de volledige opleiding tot para hadden voltooid.

De emblemen waren doorgenummerd zodat iedereen door dit embleem te identificeren was.

Het embleem is een ontwerp van de Poolse kunstenaar Marian Walentowicz.

De Poolse para M. Krzeckowski, die als Onbekend in Mook lag begraven, kreeg door dit embleem zijn naam terug.

Nog een slachtoffer

In het blad Den Heertgang van de Heemkundevereniging "De Heerlijkheid Herlaar" van mei 2004 staat het volgende relaas:

Slot zwarte dag 19 september 1944:

Op de Theereheide in de nabijheid van het wrak van de glider is op die dag ook nog een meisje om het leven gekomen.

"Meisje Anneke Schapendonk (1936) woonachtig in de Heide. Doodgeschoten door de Duitsers, die meenden dat zij en haar moeder, die in de schemeravond van 19 september 1944 op weg waren om hun koeien te gaan melken, aan gezien werden voor

vluchtende bemanningsleden van het Engelse vliegtuig dat daar was neergestort.

Er werd bij die actie ook een jongen van Van Pinxteren in zijn arm geschoten".

Andere versie

Van bovenstaande gebeurtenis staat in de Brug, het mededelingen blad van de gemeente St. Michielsgestel, op 4 mei 2005 een iets andere versie:

"Ook op 19 september 1944 is nabij de plaats in "De Hei" waar de Horsa is neergestort, Anneke Schapendonk door een kogel uit een Duits geweer dodelijk getroffen.

Om ongeveer 18.00 uur is op deze dag Anneke Schapendonk, 8 jaar oud, uit de omgeving van de plaats waar de Glider is neergestort per vergissing gedood. Anneke was met de buurvrouw Sien van Pinksteren en de zoon van Sien onderweg om het wrak te bekijken. Omdat Sien nogal krom liep werd ze door de Duitsers aangezien voor een vluchtende inzittende van de Glider.

Een schot valt en in plaats van Sien wordt Anneke gedood. Zij is daarmee het tweede slachtoffer van oorlogsgeweld in St. Michielsgestel. De zoon van Sien werd in zijn arm geschoten. Op 21 september is Anneke begraven op de R.K. begraafplaats aan de Nieuwstraat".

*De resten van de jeep die met glider 126 werd vervoerd.
Foto via Heemkundekring St. Michielsgestel.*

*De loop van het 6 pponder anti-tank geschut uit glider 126.
Foto via Heemkundekring St. Michielsgestel.*

Conclusies

De gegevens uit geallieerde bronnen zijn duidelijk. Dus twee Engelse glider pilots en twee Poolse para's kwamen om bij de crash van glider 126.

Als we dan de gegevens uit het gemeentearchief van St. Michielsgestel uit map 1.776.1 gaan fileren blijkt dat er verschillen zijn met de geallieerde records.

De gemeentelijke brieven zijn echter vaag en onvolledig. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de gemeente in die dagen meer dan 100 militaire graven moest aanleggen en registreren wat voor een kleine gemeente natuurlijk een enorme taak is. Bovendien was er in St Michielsgestel tijdens de bevrijding enorm veel schade. Dat heeft zeker mee gespeeld.

Het blijft onduidelijk waar de twee Onbekende Airbornes vandaan kwamen.

**Of deze graven leeg zijn is op grond van deze gegevens aanne-
melijk maar nog niet voldoende bewezen.**

Deze conclusie werd aan de gemeente St. Michielsgestel en aan de Common Wealth war Graves Commission aangeboden maar beiden wensten er **niet** op in te gaan.

Wat moet er toch nog gebeuren?

- Deze situatie laten voortbestaan is ongewenst omdat er telkens opnieuw vragen rijzen welke Poolse para's dat zouden kunnen zijn.
- Een onafhankelijke instantie zou bovenstaande gegevens nog eens tegen het licht kunnen houden.
- Eén belangrijke bron is nog niet geraadpleegd. De Commonwealth War Graves Commission heeft namelijk alle overbrengingsrapporten van de Britse War Graves Collection Units in beheer gekregen van de Engelse regering. Daar zou mogelijk de sleutel kunnen liggen van deze raadsels.

Omdat de Commonwealth War Graves Commission zich nu op de privacy wetgeving beroept zal een door hen erkende instantie misschien wél deze gegevens verstrekken.

Overigens begrijp ik niet hoe je de privacy van een onbekende militair kunt schenden.

- Er zou een onderzoek gedaan kunnen worden wat er precies in de graven ligt. De Commonwealth War Graves Commission, als beheerder van de graven, geeft echter tot op heden **geen toestemming** om een graf te beroeren.

Daarom zal het onderzoek beperkt blijven tot het gebruik van een detector met speciale gevoeligheid voor stoffelijke resten zoals die door de Gravedienst van het Nederlandse leger wordt gebruikt.

Dank aan:

Frans Ammerlaan
Arie-Jan van Hees
Jan Hey
Andries Hoekstra
Jan Lorys
Paul Pouwels
Jef van Veldhoven

Bronnen:

Materiały, 1 Samodzielna Brygada Spadochrona, door Jan Lorys
Gemeente Archief St. Michielsgestel, 1.776.1
WYKAZ, Sikorski Instituut, Londen

Dorst oktober 2012
Jos van Alphen